Česká a světová literatura do poloviny 19. století

Mgr. Olga Chudobová

Gymnázium, SOŠ a VOŠ
Ledeč nad Sázavou

esf evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vladislav Vančura

VY_32_INOVACE_06_2_18_CJ

Gymnázium, SOŠ a VOŠ
Ledeč nad Sázavou

esf evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Životopisné údaje a charakteristika autora

- 1891-1942
- spisovatel, dramatik, filmový režisér
- původním povoláním lékař
- s manželkou provozoval lékařskou praxi na Zbraslavi
- později se věnoval pouze literatuře
- za okupace byl činný v odboji
- 1942 za stanného práva zatčen a 1. června téhož roku popraven

Zajímavosti

- prvním předsedou hnutí Devětsil
- publikoval v některých časopisech, např. Červen, Kmen
- od roku 1921 byl členem KSČ
- jeho dílo však nelze označit za komunistické
- z KSČ vystoupil v roce 1929 v reakci na nástup K. Gottwalda

Dílo

- specifický jazyk a sloh
- napodobuje větnou stavbu staré češtiny
- větná stavba je zastaralá, užívá složitá souvětí
- usiluje o zvukomalbu
- užívá archaická slova a knižní výrazy a spojuje je s lidovou mluvou

Díla

- ***Rozmarné léto* –** humoristická novela, více než děj je důležitý jazyk – do Krokových Varů přijíždí kouzelník se svou asistentkou, po jejich odjezdu se narušený život v městečku vrací do starých zaběhlých kolejí
- ***Konec starých časů*** - román, děj se odehrává po 1. světové válce na zámku Kratochvíle, jeho novým správcem je zbohatlík Stoklasa
- ***Obrazy z dějin národa českého*** - postaveno na historických podkladech stylizované příběhy slavných osobností – nedokončeno, byl zatčen gestapem uprostřed práce

Markéta Lazarová

- baladická próza
- odehrává se pravděpodobně v období vrcholného středověku, asi ve 13. století
- není v pravém slova smyslu historický román
- dvě znepřátelené loupežnické rodiny - Kozlíkova a Lazarova
- Kozlík vypálí Lazarovu tvrz a zajme jeho dceru Markétu

Markéta Lazarová

- Postavy:
  - **Kozlík -** loupeživý šlechtic, sídlí na tvrzi Roháček, je surový a krutý, zároveň statečný a hrdý
  - **Lazar -** sídlí na tvrzi Obořiště, je to obyčejný loupežník
  - **Markéta -** původně zaslíbena Bohu, je však unesena a zamiluje se do Mikoláše
  - **Mikoláš -** Kozlíkův nejdivočejší syn, je statečný, ale surový, unese Markétu, zamiluje se do ní

Ukázka

Lidé ustávají v práci a dívají se, kdo to přichází. Ach, oči starců vidí předaleko. Lazar ji zhlédl a již ji poznává.
Zdaližpak se hněvá? Zdaližpak ji přijme, zdali se usmířil?
Již se ozývá její jméno, lidé udeřili prací a hrnou se k vrátkům, služky vybíhají, ale Lazar se obrací. Nechce svou dceru viděti. Zavře se ve světnici, jejíž krb je pobořen, a káže všechněm, aby mlčeli.
"Buďte zticha," praví čeledi a svým synům, "buďte zticha, neboť se nevrací ten, před nímž se zavírá, ani nepřichází ten, jemuž bych mohl poslati někoho v ústrety. Buďte zticha, ať činí ta žena to, co si žádá."
Ruce služek klesají a leckterá mezi nimi pláče. Ti, kdo se rozběhli, nemají, co by učinili.

Otázky a úkoly I

- Kdy se děj odehrává? Co autor v současnosti nenachází a tedy hledá v minulosti?
- Popiš místa, kde se děj odehrává:
  - hrad Roháček
  - Obořiště
- Charakterizuj postavy:
  - Kozlík – proč se chce spojit s rodem Lazarů?
  - Lazar – proč zavrhl svoji dceru Markétu?
  - Markéta – jak je v rodině loupežníků vychovávána?
  - Alexandra – v jakých rozdílných podobách vystupuje?
  - další postavy
- Vysvětli, jak příběh dokládá, že smyslem života je láska. Jak různě je láska pojata?

Otázky a úkoly II

- Jakou formou je příběh vyprávěn? Jak vypravěč občas vstupuje do děje?
- Jak většina Kozlíků a Lazarů skončí? V čem je naděje na další život rodů?
- Jaké vrstvy jazyka autor užívá? Proč je Vančurův styl náročný?
- Vysvětli, proč autor charakterizuje postavy:

  „ Kozlík je loupeživý rytíř, Lazar je loupežník“.

Použitá literatura

- Vladislav Vančura : *Markéta Lazarová.* Vydal Československý spisovatel v Praze r. 1961 jako 1800. publikaci. Vydání osmé. Vytiskla Polygrafia 3. Stran 152.
- V. Martinková*: Teorie literatury*, Trizonia Praha 1995, Praha 5-Lužiny, 1. vydání, Tisk: Severografia Most, ISBN 80-85573-61-X

Poznámky